

Szerkesztési iroda:
Brassai utca 60. sz. alatt,
hová a lap szellemi részét
illető költségek
küldendők.

Kiadó-hivatal:

Pollák Mór könyvnyom-
dája, hová a hirdetések és
előfizetési pénzek bérmen-
tesen intézendők.

NEMERE

Politikai, társadalmi, szépirodalmi és közgazdasági lap,
a háromszéki „Háziipar-egylet”
és a s.-sztyörgyi „önkéntes tűzoltó-egylet” hivatalos közlönye.

Megjelenik ezen lap heten-
ként kétszer:

szerdán és szombaton

Előfizetési feltételek:

helyben házhozhozva vagy

vidékre postán küldve:

Egész év . . . 6 ft. — kr.

Fél év . . . 3 ft. — kr.

Negyed év . . 1 ft. 50 kr.

Hirdetmények díja:

3 hasábolos betűsorért, vagy

annak helyéért 6 kr.

Bátyogdij külön 30 kr.

Nyúlóttér sora 15 kr.

Né bizalmatlankodjunk!

Van sok oly ember, mégpedig mivel ember, kiknek a politikai csizmadia módjára főjelszavuk, sőt mondhatnók egyik életcéljuk a politizálás, mely nélkül a hazát szeretni s ennek szolgálatát nem lehet. Ezeknek a véres száju, veres tollas (vagy találékban festve veres orros) hétszilvafás és szilvafátlan hazafiaknak legnagyobb gyönyörűségök abban telik, ha amugy magyarosan leszidhatják a kormányt s ennek pártját sárral dobálhatják. Az ilyen fajta politikusok a kormány pálcát rendesen összetévesztik a kancsukával, a dinasztiait mindenképpen despotá uralomnak nézik. Az ilyen „Ki a vivat? féle hősöknek az utóbbi években is nagy dolgok volt. Már több mint egy esztendővel ezelőtt a legmagasabb hangon kikeltek a kormány ellen, s Andrássyt minden tévovászás nélkül németnek, muszkának, sőt hazaárulónak is nevezték. Midőn azonban látták, hogy a külügyminiszter nem tőlők tanulja a politikát, elhallgattak, mert magasabb hangot már nem tudtak kiadni, a szavakon kívül pedig más fegyvert nem igen ismernek. Nagyhangú szavak, phrasisokban ékes minden alapot, nélkülöző vádak a közbizalmat bíró kormány hitéletét nem képesek aláásni.

Az ilyen vérmes reményű, felületes gondolkozású, hirtelen lelkesülő politikusok hálá istennek nagyon megfogták, s a mi még meg van, az is hallgat.

Kormányunk és Andrássy gróf politikájának hazafiságát, a monarchia és Magyarország érdekeivel nem ellenkezését igazolták az eddigi politikai események s ma, joggal állíthatjuk, nincs Magyarországon egyetlen józan, pártszenvédellyel által el nem vakított politikus, ki tagadná, hogy a kormány az ország érdekeit mindig, mindenütt s mindenki ellenében meg ne védte volna, vagy az alkalmat elmulasztotta volna kötelessége teljesítésére s ebből kifolyólag ne szavazna a kormányának teljes és feltétlen bizalmat.

Ha figyelemmel kísértük Andrássy gróf politikáját kezdett óta, megkellett győződnünk arról, hogy Andrássy grófra nem alkalmazható amaz erős és indokolatlan vád, hogy ő a monarchia érdekei ellen tett volna s hogy ő a magyar nemzet érdekeit feladta. Andrássy gróf eddig nem tett semmi olyast, mi a monarchia és Magyarország érdekeivel összeütközött s bizonyára nem fog tenni ezental sem — s eddigi politikai magatartása biztos garanciát nyújt arra, hogy ő mindaddig míg külügyeink intézése reá lesz bízva — képes lesz nemcsak Magyarország, de az országokból álló birodalom minden érdekeit megvédeni, még pedig nemcsak a jelenben, de a jövőben is.

Igen bölcsen tesznek azok, kik biznak uralkodónk alkotmányos érzületében, kik hisznek kormányunk hazafiságában, mert mostani valóság viszonyaiban államunknak — a monarchia és Magyarország érdekei csak úgy védhetők teljesen meg, ha feltétlen megbizunk a két államfél kül- és belügyei intézőkben, kiknek hazafias politikája az események által teljesen igazolva lett.

A kormány nem lát rosszabbul mint a nép, a kormány is tudja mily jelentősége van Oroszország háborújának, a kormány is ismeri a cár terjeszkedési vágyait, s ha szükség fogja parancsolni az orosz telhetetlenség terjeszkedési vágyainak gátat tud és fog vetni.

Uralkodónk alkotmányos érzületében, igazságérzetében, népei, főképp a magyar nép iránti szeretetében, Andrássy gróf hazafiságában és becsületességében kételkednünk nem lehet, nem szabad, ép ezért hisszük és elvárjuk a legalkotmányosabb király — és a leghazafiasabb mi-

niszter Andrássy gróftól, hogy akkor, ha a monarchia és Magyarország érdekei úgy követelik: a külpolitikának az igazi oldalát fogják megmutatni s jól telfogott érdekeinket minden tekintetben, minden időben, bárkivel szemben megfogják védeni.

Törökország függetlensége, területi épsége Magyarország és a monarchia fenállásának, erősbödésének közvetlen feltétele, Oroszország terjeszkedési vágyai veszélyeztetik a monarchia, Magyarország fenállása érdekeit — e vágyakat elfojtani, valósulását meggátolni szent kötelességünk, ha élni akarunk, ha a muszka boldogító kancsuka uralomról mentve lenni akarunk. Ha el fog következni a perc, mely a muszka terjeszkedések ellen tényleges fellépést parancsol, uralkodó, kormány, és nép egy táborban lesznek — s érdekeinket együttesen fogják ha kell fegyverrel is megvédeni.

A. B.

Háromszék honleányaihoz!

Korunk az örmös százada, mert mindenki önfentartásért és anyagi előhaladásért küzd; de korunk egyszersmind a nemzetiségi eszmék százada is.

E két fegyverért és fegyverrel vívják a népek mai századunknak irtó harcait. Irtó harcait, mert azon nép, mely nemzetiségi eszme vagy az önfentartási vágyak szívós akarata nélkül tölti el koldus, rongy, megvert életét, az megszűnt nemzetet alkotni, megszűnt önálló egyed lenni s csak mint sallang lóg és hanyódik ott, hová a véletlen vagy más tetzése akasztja.

Hogy nemzetünk ily, a véletlen játéka kárikett sallang lenne, ki állíthatja?

Nemzetünk életképes, élni akar és élni is fog, mert a mely nemzet hazájáért, a közjőért lelkesülni tud, az legyőzhetetlen. Elő példa rá testvéreink, kik most vívják önfentartási harcukat a létüket megtámadó muszka hordák ellen és vívják dicsően, eredményosan. Lelekesülésük, hazaszeretettük nem kérdi, hogy mi zsoldot fizet az állam, hogy ruházza, élelmezi őket, hanem teszen a hazáért örömmel, áldozt és vágyot, tudva, hogy áldozatától léte van függővé téve. Azon hősök a hazafiak, kik rongyokban, kézzerszálú és rizzsossal megvitták a Duga szorost; azok a hazafiak, kik meztőláb, éhesen, rongyosan megvitták a Balkán sziklát. Hja! a csodák világa még nem járt le; a honszerem képes csodákat is miveln.

Nálunk ne lenne képes? Belőlünk kihalt volna a honszerem? Azon nemzetből, melynek ősei a kínai faltól az atlanti oceanig hordozták diadalit fegyvereket s hazát alapítottak idegen nemzetek közt, beékelve magukat a nyugat s kelet közé azon elhatározással, hogy a hazát minden oldalról megvéddék. — Őseink ezen elhatározásuknak dicsően megfeleltek, rajtuk a sor e nagy munkát folytatni.

Őseink s magunk fegyvertényeinkkel kivittuk a közelismerést, de már csak fegyverrel e hazát, e nemzetet megvédeni nem lehet. Itt az elhivatásunk sokkal több. Ma a harcokban a fegyvernemek tökéletesítése után kevés függ a személyes vitézségen, sokkal több a számbeli túlságon; számbelileg meg túlsúlyra vergődünk a két nagy áramlat (a szláv és német) közt lehetetlen. Fegyverrel fentartani a hazát ily nagy népek közt lehetetlen, de lehetséges műveltséggel, tudománnyal, iparral, kereskedelemmel. Őseink e téren keveset tehettek önfentartási harcaik közt; rajtuk a sor nemzeti alkotmányos kormányunk alatt, annak segítségével minden igyekeztünk e térre fordítani, zázadok mulasztásait kipótolni, rajtuk a sor a nemzeti (magyar) ipart, kereskedelmet, magyar tudományt megeremteni.

Ezen önfentartási, ezen nemzetiségi kérdés forog ma a szőnyegen, midőn a Szentgyörgyön felállítandó fondórá az aláírási ívek szét vannak küldve. Mi az a 75,000 frt ily kérdéssel szemben egy hazáját szerető törvényhatóság előtt? Mi az a 75,000 frt törvényhatóságunk 120,000 lakosa előtt? Két lakosra egy forint! Minket érhetett jég, víz, tűz, de bússákeségünknek annyira minden szegénységünk se törheti meg, hogy ily csekély összeget hazánkért, nemzetünkért, magunkért, gyermekeinkért bármikor lefizetni képesek ne legyünk.

Hirdessünk egy komédiát s belépti jegyül begyűl, hívjunk egy bált s a ruhák többé kerülnek, s mi, a szegények ezt magunkért, jövőnkért, gyermekeinkért, hazánkért nemzetünkért, a közjőért nem tesszük meg.

1877. október 1-én tudva lesz, kik írják alá ezen vállalatot. Ha a 75,000 frt alá nem is lesz írva, ezen

ügy nem vesz el, nem esik el, mert keresek és még lámpással is Háromszéken oly husz egyént (nem aféle szájhazafiatokat, másként hasafiatokat), kik a szükséges összeget, ha rongyosan lesznek kénytelenek járni, úgy is aláírják.

Hozzátok fordulok székelly honleányok, kik éltek viruló korszakát a rokka mellett töltöttétek, kik életkedvetekkel fontátok a dicsőségeket visszazugázó magas ágyak és fókók szekrények tartalmát; hozzátok, kik tudjátok, hogy mi kell egy házhoz zánaknak, ponyvának, lepedőnek, változóknak, ág- és asztalneműnek stb., ha házatokat a rongytól, a tetőtől megóvni akarjátok.

Hozzátok fordulok székelly honleányok, kik ez iparágat értitek, folytatjátok, hogy hozzátok állírtaitokat e közélra, mert a kézzeli fonás a fonógépek felállítását után tudtátok magát. Hozzátok fordulokniho gy kölcsönpénzből is vásároljatok részvényt, majd háját munkátokból, szövészetekkel lefizethetitek.

De mit beszéltek közélről, holott saját hasznótokat kellene bebizonyítanom.

Vállalatból soha nagyobb előny nem kínálkozott, mint épen ebből, melynél a befektetett pénz kamatjövödelme biztosítva, a szükséges hely s építési anyag ajándékkal felajánlva, két szövé iskola felállításá közel kilátásban, sőt még államségely is ígértetben van.

Egy fonógépr felállítás Háromszéken ezek nélkül is hasznos vállalat lenne, hát még ily előnyökkel! Csak akarunk kell s akarunk tiszser ekkora akadályt is könnyen legyőz; akarunk kell s akarunk nem fog ismerni akadályt.

Ide hozzátok honleányok állírtaitokat s Háromszéknek élete, jövője, biztosítva, kifejlődhetségére az ut meg lesz egyengetve. Háromszéknek lesz nemzeti magyar ipara, lesz magyar kereskedelme s majd ha így lépésedhetünk, lesz magyar tudománya s nem leszünk kénytelenek saját zsirunkon egy idegen ajku várost dőlgetni, hogy hálából nemzetünkkel újat huzzon s minket lenézve gunyoljon.

Virágozzék századokig a maholnap Sztgyörgyön felállítandó fondórá, s éljen a magyar!

Utánam!

A harcterről.

A törökök fényes sikerrel megkezdették a támadást az egész keleti vonalon. A török eszélyesség a Sipka szorosban csak annyi erőt hagyott, mennyi az oroszok előnyömlés megállítására elég volt — a többi erővel Mehemed Ali fővezér Bulgáriában megkezdte a támadást, mely az időnyre a háboru sorsát teljesen el fogja dönteni.

Mehemed Ali a Duna felé 60,000 emberrel támad, öt Ozman segiti Plevna felől. E támadás végszéllyel járhat az oroszokra nézve s kényszerítve lesznek a Balkánból kibuzódni, s már jelentik is, hogy a musz-kák a Sipka-szoros kiürítését megkezdették.

Asziban Mukthár orosz területen operál s már Alexandropol előtt áll.

Lomnál harc volt, mely az oroszok rendetlen visszavonulásával végződött, az oroszok 4000 embert, egy ágyut, 2000 fegyvert, 4 felszerelési és 30 élelmezési szekeret veszítettek. A támadást Mehemed Ali személyesen vezette. Az orosz gyalogságot tulajdon tűzértségük és lovasságuk tiporta össze. A törökök innen a Jautra ellen nyomulnak.

Szulejman jelenti, hogy előcsapatai Gabrovától délre Jezul-Agacsot megszállották.

Kara-Hazanköi Popkőj terjedő orosz állások ellen a törökök támadást intéztek. A csata délelőtt 11 órakor kezdődött s délután fél 6 órakor a törökök teljes győzelmmel ért véget, kik Hazanköit elfoglalták. Mehemed Ali személyesen vezényelt itt is, kíséretében volt Hasszan herceg is.

Mehemed Alinak északon nyert győzelmei következtében az oroszok a Sipka-szorst kitárik. E szorosban Szulejman mindegyre zeri az oroszokat.

Károly fejedelem az egyezsült orosz-oláh hadtest parancsnokává nevezetett ki Ignatiev tábornok betegsége aggasztó fordulatot vett.

Szerbia mozgosit s bemeget a háboruba — monarchiánk ezt télen elnézni fogja.

Oroszországban a cári birodalom belviszonyai teljes átalakítását célzó socialis mozgalmak nyomára jöttek.

London, szept. 1. A „Times” Mehemed Ali főhadiszállásáról, Therajejan keresztül, aug. 31-ről táviratot közöl, mely jelenti: Ma reggel Nadjib baba Adakioieiból 3 dandárral, 2 ágyútüttel, 2 szakasz lovassággal és 1 gyalog-dandár tartalékkal az orosz állások ellen nyomult. Az oroszok 9 órakor kezdték

meg a tüzelést Ladima mögött. Nedjib-basá megrö-
hanta az égből Ladima helyére, és az oroszok Karahassz-
ankioi hátráltak, hol erősen ellenállást fejtettek ki. — Szali-basá Kadarkioi megtámadására tett diver-
ziót; az ütközést átalános lett, a 15 mérföldre kiter-
jedt. Négy órákor Karahasszankioi helység felgyült,
honnan az oroszok napugyan felé elvonultak.

Konstantinápoly, szept. 1. Ozman-basá egy
újabb, Pisaz falu mellett Plevnától keletre tegnap vi-
vott csatáról tesz jelentést. A törökök kémszemlére
kiküldve hatalmukba ejtették az orosz sáncmúveket,
melyekből az oroszok — szétveretvén — kivonultak és
egy ágyút hagytak hátra.

Sumla, aug. 31. A tegnapi ütközést az egész Lom
vonalra kiterjedt, a barcot Nedjib-basá indította meg
10 és fél órákor Rasgradból Karahasszankioi felé nyom-
ulva, s egyszersmind Tuslad és Kostona felé ter-
jesztve ki jobbszárnyát. Egy órával később Jeniköi
felől akcióból lépett két török brigád és egyiptusi csap-
atok Hasszán herceg vezérlete alatt. A jeniköi had-
oszlop Jaszlar és Hajdárköi felé nyomult elő, átkelt
a Lomon, s az elleneséppel roppant veszteséggel vissza-
vetette; a harc két óra hosszat tartott az egész vonalon,
s este fél hatkor ért véget Hajdárköi bevételével.
Maga-Mehemed Ali vezényelt s a diadalmas ütközetet
Karahasszankioi felé nevezte el. A harc folyamában
három ellenséges ágyú leszereltetett, két ágyú szá-
mányul esett, s ezzel együtt nagymennyiségű hadiszer-
és fegyver.

London, szept. 1. A „Standard” jelentése szerint
az oroszok visszavonultak Kukurdara mellett, az Apra-
folyó jobb partjára. A török jobbszárny megérkezett
Alexandropól védművei elé.

Pera, aug. 31. Konstantinápoly megerősítése a
védműveknek fölfegyverzéseig be van fejezve; a védmű-
vek száma 18, melyek 4—12 ágyúval láttatnak el;
második védelmi vonal nem állítatik, mert az első át-
törhetlen. — A görögök lázadása Thessaliában növeks-
zik; attól tartanak, hogy Voloban zavargások történnek.

Bécs, szept. 1. (B. C.) Esik Djumából érkező
megbízható hírek azt jelentik, hogy Mehemed Ali a
a harc második napján, aug. 31-én nagy diadalt aratott.
A harcban 60 ezer török vett részt.

Bukarest, szept. 1. (B. C.) Ide az oroszok iszo-
nyu vereségéről érkeztek hírek s páni félelmet kelte-
nek. A Kara-Lom s a Jantra közt, Jaszlaról nyugatra
tegnapelőtt és tegnap, hir szerint, nyolc órával tovább
tartó harcok folytak, melyekben az oroszok óriási
vesztésekkel teljesen megverettek, visszavonulásuk
vad futással járt. Óriási hadiszer s más készletet
hagytak vissza a harcmezőn. A nagyszerűség a heve-
nyében előhívott erőbátissal későn érkezett. — A fő-
hadiszállás a mai nap óta Zimnicában — a Duna ró-
mán partján — van.

Konstantinápoly, aug. 31. Éjjel Mehemed Ali
basá egy 30-iki távirata megerősíti, hogy Kasakusne-
lernél, Rasgrad közt Djuma közt heves harc volt;
az oroszok visszavetettek s 4000 halottat és sebesültet,
egy ágyút, 2000 fegyvert s nagyszámú löszert vesztek.
A törökök halottakban 300 embert vesztek. Ozman
pasa Plevnánál csütörtökön kelt távirata ütközetet je-
lent, melyet a Belisid felé küldött s kémszemlélt tevő
török osztály vitt; az oroszok megverettek s 30 em-
bert vesztek.

A „Székely közgazdasági és közművelő- dési egyesület” II. közgyűlése Székely- Udvarhelyt.

(Vége.)

Egyedüleg a jelentéssel azon örvendtes jelen-
séget is tudatta a titkár, hogy a gyűlés folyama alatt
a kibocsátott aláírási iven 70 taggal szaporodott az
egylet s éljenzések közt olvastattak fel az új tagok
nevei. Tovább: Kozma Ferenc bejelenté, hogy He-
gyesi Márton Nagy-Várád jelenlévő képviselője a szé-
kelyek előhaladása iránti érdeklődésből neje nevére
100 forintos alapítványt tett az egyletnek.

A jelentés alkalmából Ugron Gábor a gyűlés él-
jenzései között köszönetet szavaz a választmányi mű-
ködésért, s néhány ohajlásának ad jóvőre nézve ki-
fejezést. Így például, a kitlepettel érdeklődve, hogy a
székelyek ne vitessenek ki hazájukból, hol nemzeti-
ségi szempontból is nagy szükség van rájuk, hanem
eszközölje az egylet, hogy inkább a künnlevő székely
csángók telepítenek be hazánkba, például a gör-
gényi havasokba, hogy megkezdtek már a székelyek-
ből a betelepítést. Kívánja továbbá, hogy Kolozs-
vári központtal az Aranyosszékiek is belevonassanak
egyleti mozgalmainkba, továbbá kérjen fel az egylet
a székelyföld különböző vidékein levelezőket.

Az elnök kijelentvén, hogy némi kérvény kivétel-
l magának az egylet választmányának is hasonló céljai
vannak, a pénztár állásáról tettelet jelentést. Kiemeljük
belőle, hogy a múlt évben 7688 forint bevétel volt az
egyletnek és 2221 forint kiadás, maradt tehát 5467 forint
tartalék, mely a várandóságokkal együtt 6105 forint tesz.
A számvizsgáló bizottság jelentése folytán a felmentés
a pénztárnoknak megadott.

A gyűlés 4. tárgya a központi választmányból 3
tag kiürülése és helyébe újak választása levén, a
kisorsolás megejtetett. Bedő János, Nagy János mér-
nök és Nemes Nándor nevei kerültek ki a sorsolásból,
a kiket azonban a gyűlés egyhangúlag ismét meg-
választotta.

A választmány ezt követően bejelentette, hogy a
mint a titkári jelentésből is olvasható, egyleti költsé-
gén a budai vincellér-kepezdében és a hosszafalusi m.
kir. felső népközlőben két növendékot képeztek, kik
eddig igen szép előhaladást mutatnak fel, kéri tehát a

jövő évre is ösztöndíj megadást. Megadott.

Dr. Knöpfér Vilmos, Maros-Várhelyi képviselője
a gyűlés figyelmébe ajánlja, hogy folyó év dec. 2-ikán
Kolozsávról iparműtörténelmi tárlat lesz, melyre szerint
a székely-egylet feladata gondoskodni első sorban ar-
ról, hogy a székelyföld nyera anyagai és műtörténelmi
kincsei ezen kiállításon méltólag képviselve legyenek.
Indítványozza tehát, hogy az egylet egy 6 tagú bizot-
ságot küldjön ki, mely minden székben külön választ-
mányokat alakítsa, a képviselőket eszközölje. A gyű-
lés elfogadja az indítványt és az elnökséget bízta meg
a hat tag bizottság megalakításával.

Ugyancsak dr. Knöpfér Vilmos indítványára el-
határozza a gyűlés, hogy jövő közgyűlését Maros-Vá-
sárhelyt tartja.

E tárgyak után Deák Farkasnak gróf Mikó Imréről
az egylet néhai tisztelőbeli elnökörl tartott valóban
kitűnő emlékbeszédét olvasta fel az iró öccse Deák
Lajos. Reményünk van rá, hogy ezen jeles dolgozatot
színtén egész terjedelmében közöljük.

Mikóval megtrúlván a tisztelőbeli elnökség helye,
a gyűlés ezen megistelt állásra gróf Kálnoky Dénes
6 nagyméltóságát választotta meg.

Az idő előhaladván, elnök a gyűlést felfüggesz-
tette.

A tagok a megállított program szerint innen a
koronai kertbe szétbédre gyűltek. A helyiség ez al-
kalomra fenyőággakkal igen csinosan fel volt díszítve.
ott láttuk a főhelyen Deák Ferenc arcképét is.

Már a második fogadásán az egylet elnöke Hájós
János megnyitotta a közönség sorát a királyra és
királynő 8 felsegégeire emelvén poharat, melyet állva
hallgatott és éljenzett meg a közönség. Utána Lázár
Ádám sem bírván fékezni szélsőségeiben kalandozó
szenvélyét Kossuth Lajosra ivott poharat. Ezt kö-
vette, Dániel Gábor pohárköszöntője a székely-egyletre
és főképp Hájós János elnökre, Buzogány Aron kö-
szöntője Dániel Gáborra, Török Albert, alkalmi nyelvi-
rő Buzogány Aronra, Bartha Miklós Udvarhelyszék
egyetértésére, Kerekes Samu Deák Farkasra, Szakács
Mózesre a sajtorra és Békési Károlyra, a „Kelet” szer-
kesztőjére, Hájós János Udvarhelymegyére, Pap Já-
nos Hegyesi Mártonra, mignem egy kis eső nem za-
varta fel a társaságot.

Délután 5 órákor a gyűlés tovább folytatott
tárgyát, két igen érdekes felolvasás képezte: egyik
Kozma Ferenc sz. keresztsuri igazgató felolvasása Ud-
varhelymegye közoktatási és közművelődési álla-
potáról, sok gondnal összeháttított kitűnő dolgozat, a má-
sik Tarsali Endának a háromszéki háziparfejlesztő
egyesület titkárnak szintén érdekes jelentése az egy-
let működéséről.

E felolvasások után Solymosi János meleg kö-
szönetet mondott az egyletnek a város nevében, hogy
gyűlést itt tartotta, mire Hájós János elnök köszönte
meg a ritka vendég-szeretettel s különösen az anyagi
eredményt is, melyet az egyleti tagok szaporodása
felmutat. Ezzel a gyűlés eloszlott.

Este az ugynevezett Sós fürdőn az ott levő tánc-
helyiségben, melyet Nagy Lajos ez alkalomra külön-
csinnal felszített, mintegy 40 szebbnél szebb pár
benne Udvarhelyszék virágai lejtették a táncokat az
ünneplés gyűlés, méltó befejezésül.

Udvarhelymegye

közköztatási és közművelődésügyi állapota.

(Folytatástól Sz. Udvarhelyt aug. 20-án a vidéki választmányi
gyűlésen KOZMA FERENC által.)

(Folytatás.)

Az összes elemi iskolák évi kiadása 47,796 forint
tesz, a miből egy iskola átlaga 314 forint 44 krajár. E 314
forintból kell kitelni a tanító fizetésének, fűtés tisztogató-
s, javítási kiadásoknak, tanzszerre és szegény gyer-
meknek könyveire. E tétel valóban megdöbbentő és
ehhez képest ha minden fennebb említett adatok ra-
gyogó szinben tűntetnek is fel elemi tanügyünk álla-
potát: ez egy körülmény nagy mértékben elhomály-
osítja azon színek ragyogását, mert végre is a befel-
lődes egyik nagyfotosságu tényezőjét látjuk legkisebb
mértékben birni.

Azért tehát teljességgel nem szabad lankadni
buzogásunknak az elemi oktatásügyért, mert a legel-
maradottabbak, minden haladásunk mellett is még min-
dig e téren vagyunk. Sok itt még a teendő az egyház-
a községek, a társadalom és az állam részéről. Szét-
vonás helyett összetartás, bizalmatlanság helyét jóin-
dulat, irigység helyett tette kőszakarát, közönység
helyett buzgalom és áldozat, lankadás helyett kitartás,
kihittóság helyett hit és remény, szóval gyarlóságaink
leküzdése s legnemesebb erők, erőnyelvek egyenlítése
az, ami minket e téren megmenthet, fölemelhet és
egykoren nagygyá tehet! ... Egy pozitív indítvány-
nyal egy általános községkézre bátor is vagyok ezen-
nel felhívni a közvéleményt. A leánynevelés ügye i.
i. nagyon elhanyagolt állapotban van megyénk terü-
letén. Van ugyan 4 elemi leányiskola, két Udvar-
helyen, egy Keresztúron és egy H. Almáson; azonki-
vül 9 községben külön oktatják a leánygyermekeket
a fiúktól; de ez nem tekinthető szervezett leányisko-
lának. Ez ügyért tehát okvetlenül, társadalmi, családi
és általános közművelődési érdekeinkben tenni kell
valamit. Egy jól szervezett felső leányiskola Székely-
Udvarhelyen egész megyénk érdekében olyan minden-
nap érzett közszükség, melyet teendők tárgysoroza-
tának programjában ez időszert az 1-6 pont alá
kell bejegyeztünk s addig, míg ez valósulva nincs,
még nem pihenünk. Ajánlom ez eszmét becses figyél-
mökbe.

A népoktatási tanintézetek sorában fontos helye
foglal el a székely-keresztúri állami tanítóképzéde,
melyet tulajdonképpen székely-tanítóképezdének ne-
vezhetünk nemcsak azért, mert a székelyföldön van
elhelyezve, hanem azért is, mert növendékei, koron-
ként alig egy pár kivétellel, mind székelyek. Ez inté-
zet az ország hasznomú tanintézetei között a leglátó-
gatóbbak közé tartozik.

Az 1874/5-ik iskolai évben 75, 1875/6-ban 109,
1876/7-ben 112 növendék vétetett fel, 1877/8-ra pedig
108 folyamodó jelentkezett.

A tanárok létszáma 7 és ezenkívül 3 hitoktató
és egy kertész.

Tanszergyűjteményekkel jó móddal el van látva
az intézet.

Állattani gyűjteménye csontvázaiban, szeszen és
kitömöttékben közel 100 darabot foglal magában. Ezek
között az emberi test csontváza és papír machéból
egy szép mintázat. Birja továbbá az állattoméshez
szükséges eszközöket és az ifjúság foglalkozik állat-
tóméssel. Növénygyűjteménye 1400 db. szárított növény
Ásványgyűjteménye mintegy 2500 többnyire válogatott
becses darabot. Természettörténeti eszközökben a
Hauck-féle gazdag gyűjteményt birja, mely évről-
évre gyarapittatik. A földrajz és mértan tanításához
a legjobb szemléltetési eszközöket birja, mely évről
évre gyarapittatik. Van még rovar- és lepke s most
indított pénzgyűjteménye. A földrajz és mértan taní-
tásához a legjobb szemléltetési eszközöket birja. Rajz-
mintái, szeszerei kellő számmal. Téli és nyári torna-
eszközei teljesen kielégítők.

Szakkönyvtára 900 kötetet tartalmaz. Ezenkívül
az ifjúság önképzőkre külön alapított egy könyvtár,
melybe az összes magyaryelvű népisikolai tanköny-
vek szerzetetnek be időről-időre az igazgató ajánlata
szerint.

Ismeretes tauterve kibővített újabb időben a
házi ipar két ágával, a vessző- és szalmafonás taní-
tásával, melyben annyira haladtunk, hogy a lefolyt is-
kolai évben már elárutásokat eszközölhetünk. A
gyűjtemény-nemesítésben is kellő jártasságot szereznek
a növendékek.

Az intézet kiadása 15—20,000 forint között vált-
akozik, mely összegből mintegy 7000 forint fordítatik
osztóndíjakra.

Saját közép — a három község által adományozott
— 4 hold területű kerti helyisége mellett az intézet
bérhelyiségekbe van elhelyezve és ez egyik legnagyobb
nyomornagyság. E helyiségek amellét, hogy a tanhelyi-
ségek köllékei közül kevesebb bírnak, egymástól távol
vannak elszóva a három község területén, nagyon
megkönnyítik nemcsak az idő elég pontos felhasználá-
sát, hanem a rend s általában a fegyelm fenntartá-
sát is.

A növendékek törvénye szerint künnlakásra (ex-
ternat) lévén utalva, e körülmény nemcsak anyagilag
nehézzé teszi a kivétel nélkül szegény ifjak képezé-
de lehetését, hanem másfelől az oly véghetetlenül
fontos és rájuk nézve szükséges nevelői ráhatás áldá-
sától fosztja meg őket s teszi ki lépten nyomon az er-
kölcsei veszedelmek, úgy, hogy az externattal szer-
vezett intézetek nevelési eredmény tekintetében csak
rendkívüli erőfeszítés és szerencsés körülmények mel-
lett állhatják ki a versenyt az internatra alapított in-
tézetekkel.

Ilyen meggyőződés és tapasztalatok nyomán s
meg, hogy anyagilag is segítve legyen rajtuk, szervez-
tetett a keresztúri képezde növendékek számára ös-
töndíjuk egy részének ráfordítása által ha nem is benn,
de tömeges együttlakk. Félrendszér biz az, melynek
szintén megvannak a maga nyomornagyságai! a melyek-
ből csak egy, jelenlegi közoktatásiügyi miniszterünk ál-
tal is pártolt bennlakásra tervezett intézeti építkezés
fog kiegészíthetni!

II.

A közeptanodai oktatásügyi szolgálatában megyénk
területén négy tanintézet áll, u. m. 1 algyimnasium, 2
főgymnasium és egy főreáliskola. A három első feleke-
kezeti, az utolsó állami jellegű.

A mi az intézeteknél a tanerőket, osztályok és
növendékek létszámát, szerelvényeket és helyiségeket
illeti, mint amely tényezők mindenike különös fontos-
sággal bír valamely tanintézet feladatának megvalósí-
tásában: arra nézve szolgáljanak tájékozól a követ-
kező adatok:

1) Az udvarhelyi főreáliskolának 1 előkészítő és
8 rendes osztályába az 1876/7-ik iskolai év elején fel-
vételt 175 növendék, kik közül év közben 22 elá-
voztván, maradt év végei 153. Esik tehát egy osztályra
19.44 növendék.

Az intézetben működő rendes tanárok száma 13.
Ezekben kiál, egy tornatanító és a felekezeti hitok-
tatók.

Tanári szakkönyvtára 301 önálló munkát tartal-
maz és ifjúsági könyvtára 148 kötetet. Összes tanszer-
gyűjteményei évről-évre kellő összegek erejéig gyara-
pittatnak, ezekre és a könyvtárra pl. a lefolyt évben
1732 forint fordított, legújabbán pedig egy jól felszerel-
vegytani műhelyrel látott el az intézet.

Pár év óta az ifjúság kebelében egy magánzene-
kar alakult, melynek működő tagjai a lefolyt évben
szám szerint 16-on voltak; nem egy ízben szerevén
nyilvános működésük által is elismerést maguk és az
intézet részére.

Az intézet felszerelése és tantáris érdemében
Udvarhelymegye és Udvarhely város hatóságai méltán
osztosznak az állammal, nemcsak azért, mert a megye
és a város tekintélyes összeggel járul az intézet év-
kiadásainak fedezéséhez, hanem azért is, mert hatósá-
gaik által éber őrködést és buzgó támogatást nyujta

A társaság különben, mint köztudomású, közgazdasági tekintetben is igen gyors fejlődést tudott létre hozni. És most e valóban sajátos alakot sűrítve felekezete, állama és 648 özvegye, ha ugyan másként nem vigasztalódnak. A házasság béke-istenője őrizze édes álmait!

— **Boszniból** aug. 31-ről távirják: Bihać, Banjaluka, Travnik szandzsakatusokból és Hercegovinából kihirdették az ostromállapotot. Kaditna, Foca, Casaj-nics és Prevalje helyekről apró csatározásokat jelentenek 5 kisebb fölkelő bandájával; két vezérük elesett. Milenkovic osztrák katonái attacké Mitrovicába utazott. A keresztény lakosság közt a viszálykodások napirenden vannak.

— **A török katonákról** egy levelező többek közt a következőket írja: Este 10 órakor agyonra fűrészt tagokkal érkeztek meg. Eski-Djumbába. Utközben egy csapat katonával találkozunk, kik Ozman-Bazárból jövet tetőtől talpig áztatva szintén éjjeli szállást keresnek. — Egy bolgár házbán találtunk nagy nehezen szállást, hová a katonák is be akartak jönni, hvgy holtra fűrészt tagjaikat kipihentessék. — A bolgár azonban nem bocsátotta be őket, s a szegény katonák a nélkül, hogy egy szót szóltak volna, fejükre vonták csuklyájukat, s a falhoz támaszkodva, bár egész nap egy falat sem ettek, nyugodtan tölték az éjt a sáros utcán. A török katonák lemondása és nélkülözése valóban nagyszerű, a legkisebb panaszhang nem hallik ajkaikról, s a velük született s természetükbe oltott férfui méltóság egy pillanatra sem hagyta el őket; oszondesen és komolyan fogadják, a mit adnak nekik.

A török kormány felelőse Zichy grófnak a genfi konvenció mellett lett felszólalására, mint minket értesítenek, állítja, hogy az állítólag orosz sebesültek és foglyok ellen elkövetett kegyetlenségekről semmi tudomása sincs. Azokat legfeljebb cserkeszek vagy nem rendes csapatok követhették el. A kormány maga részéről tökéletesen osztozik az ily eljárás károztatásában és parancsot adott vezéreinek, hogy jövőre minden ilyest megakadályozzanak.

— **Borzasztó családi dráma** folyt le a napokban a cseh fővárosban. Hátnel hivatalnok hivatalnok elhatározta nejevel együtt, hogy a nyomor miatt önmagukat s gyermekeiket megmérgezik. A szerencsétlen nő azonban megelőzte férjét s egyik gyermeke szintén áldozata lett kétségbeesett lépésének. A nő e tettevel azt hitte, hogy férjét s többi gyermekeit megmenti a haláltól, de csalódott. Hátnelben nem ingott meg az elhatározás s a fájdalom, melyet neje halála fölött tanusított, inkább az elszánásig buskomor jelenek volt tekinthető. Az apa még neje életében 120 gramm ciankalit szerzett egy hamisított levél segítségével, s midőn kettő gyermekét sirni látta, még inkább megérelődött terve. Vigasztalta a gyermekeket, aztán belépett szobájába, hozzá kis idő múlva gyermekeit is behívta. A jelenlevő családban azonban fölébredt a gyanu érzete s teljes erővel segélyért kiáltott. Hátnel elbocsátotta a gyermekeket s a másik szobába sietett. A család kiállítására több hivatalnok s Weber igazgató futott a szobába, melynek ajtaját azonban zárva találták. Midőn végre felszakították, azon percben Hátnel egy székre rogyott, kezével szájára mutatott s alig hallhatólag mondta: „Elég volt, isten veletek!” s ezzel meghalt. A két árva a városi árvaházban helyezték el.

Pollák Mór könyvnyomdájába egy jó házból való, inni, olvasni tudó gyermek tanulónak felvétetik.

5-ik közlemény a székelyföldi rom. kath. szegény templomok segélyezésére alakult kézi-vásárhelyi oltár-egylet javára történt szíves adakozásokról:

Főtisztelendő Kovács Elek aesp. pleb. gyűjtőjén K. Polyánból. Rendes tagok évenkénti fizetéssel, Polyánból: Kovács Elek pleb. 2 ftt. Szántó Gergely megyebíró 20 kr. Cakó Teréz 50 kr. Szántó Gergelyné 20 kr. Szántó Erzsébet 10 kr. Özv. Lázár Imréné 50 kr. Opra Mihályné 1 ftt. György Jánosné 50 kr. Gál Antal kántor 20 kr. Zonda Simonné 20 kr. Bögözi Lajos 20 kr. Cakó József 10 kr. Gáspár István 10 kr. László Ferencné 10 kr. Bagoly Imréné 10 kr. László András 10 kr. Gáspár Lajosné 10 kr. Bögözi Borbála 10 kr. Bodó Péterné 10 kr. Bodó Ferenc 10 kr. Kovács Lajosné 10 kr. Kovács Aroné 10 kr. Gáspár Mihály 20 kr. Bögözi István 10 kr. Gál Andrásné 10 kr. Bartos Péterné 20 kr. Szalló Salamon és Ferenc 20 kr. Varga József 10 kr. Vizi Ferenc 10 kr. Czuni Andrásné 10 kr. Gáspár Gergelyné 20 kr. Mihály Józsefné 20 kr. Balog Gáspár 10 kr. Király Andrásné 50 kr. Retteg Lajosné 10 kr. Retteg Józsefné 10 kr. Retteg Ignác 55 kr. Boldisár Máténé 10 kr. Boldisár Gergelyné 10 kr. Zonda Mózesné 10 kr. Pál Antalné 20 kr. Opra András 10 kr. Mihály János 20 kr. Szűcs István 10 kr. Kovács Anna 40 kr. Vizi Adámné 10 kr. Tuzson Mihályné 10 kr. Opra Adám 10 kr. Szabó Lajos 10 kr. Opra Jánosné 10 kr. Bogoly Mihályné 20 kr. Bogoly István 20 kr. Tréfán Dávidné 20 kr. Szabó Antalné 20 kr. Simon Gergelyné 10 kr. Mihály Antalné 10 kr. Pál Lajosné 10 kr. Zonda Dávidné 10 kr. Kovács Ignác 20 kr. Opra Lajosné 10 kr. Kovács Pálné 10 kr. Pál Jánosné 10 kr. Simon Mária 20 kr. Balog Lajosné 40 kr. Balog István 10 kr. Balog Menyhátrné 10 kr. László Anna 10 kr. László Mihályné 10 kr. Opra Mihályné 40 kr. Bandi Péterné 10 kr. Bandi Mihály 10 kr. Bögözi Antalné 20 kr. Zonda Lajos 20 kr. Szekeres István 10 kr. Albert Joachim 10 kr. Jakab Dávid és neje 20

kr. Pál István 20 kr. Szalló István 50 kr. Máté István 50 kr. Szántó Dávidné 10 kr. Tamás Györgyné 10 kr. Albert Ferencné 10 kr. Balog Mózesné 10 kr. Bálint Ferenc 20 kr. Bálint Zeuzsa 10 kr. Bálint Anna 10 kr. Bálint Erzsébet 10 kr. Albert Andrásné 20 kr. Zeidó Mihályné 10 kr. Zeidó Jánosné 10 kr. Albert Gergelyné 10 kr. Kádár József 10 kr. Pál József és neje 20 kr. Biró Mihály és neje 20 kr. Albert Józsefné 10 kr. Bálint Péterné 20 kr. Német Józsefné 10 kr. Vizi Józsefné 10 kr. Porcel István 10 kr. Porcel Jánosné 10 kr. Kovács Mihály 10 kr. Kovács Juliánna 10 kr. Kovács Gergelyné 10 kr. Id. Csavár András 20 kr. Csavár Teréz 10 kr. Csavár Boldisár 20 kr. Boldisár Sándorné 40 kr. Német István 10 kr. Sipos Pál 10 kr. Király István 10 kr. Opra Andrásné 10 kr. Zonda Ferenc 10 kr. Cakó Gergely 10 kr. Király Ferencné 30 kr. Bagoly Andrásné 10 kr. Balog Jánosné 10 kr. Szekeres Andrásné 10 kr. Cantak István 10 kr. Máthé István 10 kr. Opra Mihály 40 kr. Összesen 21 ftt 95 kr.

Fogadják a buzgó gyűjtők és jöltető adakozók a k.-vásárhelyi oltár-egylet érdékében tett lelkes fáradozás és jöltető adakozásaiért leghálább köszönetünket.

Zágon, 1877. júl. 30.

Bálint László,
főjegyző.

B. Szentkereszty Stephánie,
előnök.

N y i l t t é r *)

Bodor Zsigmond, Gidófalvi János, Barabás József jegyző urakhoz.

A tisztelt kártárs urak emlékezni fognak, hogy az 1873-ik évben a megyebeli jegyzők nyugdíjaztatása tárgyában bizonyos alapszabályok kidolgozásával megbíztak, s ugyanazon fizetett mindenik jegyző 5 fttot.

Felhívom a kártárs urakat legyenek szivesek egy S.-Szentgyörgyön tartandó gyűlésben értesítenek adni, hogy megbízásukban mikép jártak el, s mi történt a fizetett díjsszeggel.

Páván, 1877. aug. 31.

Finta Ferenc,
körjegyző.

*) E rovat alatt megjelentek csak a sajtóhatósággal szemben vállal felelősséget a szerk.

PIACI ÁRAK

		S.-Szt. György sept. 3.		Brasó, aug. 31.	
		frt.	kr.	frt.	kr.
B u z a (tisztá)	legszebb	7	60	7	80
	közepes	7	20	7	50
	gyöngébb	7	—	7	—
B u z a (vegyes)	legszebb	5	—	5	—
	közepes	4	50	4	70
	gyöngébb	4	50	4	60
Á r p a	legszebb	—	—	4	—
	közepes	2	60	2	40
	gyöngébb	—	—	2	30
Z a b	legszebb	4	50	4	40
	közepes	8	—	5	50
	gyöngébb	6	—	6	—
T ö r ö k b u z a	legszebb	7	—	0	—
	közepes	5	—	0	—
	gyöngébb	—	—	—	—
K á s a	legszebb	1	60	1	50
	közepes	—	32	—	36
	gyöngébb	—	44	—	48
B o r s ó	legszebb	—	22	—	24
	közepes	—	30	—	40
	gyöngébb	—	—	—	—
L e n c e	legszebb	—	—	—	—
	közepes	—	—	—	—
	gyöngébb	—	—	—	—
F u s z u l y k a	legszebb	—	—	—	—
	közepes	—	—	—	—
	gyöngébb	—	—	—	—
L e n m a g	legszebb	—	—	—	—
	közepes	—	—	—	—
	gyöngébb	—	—	—	—
B u r g o n y a	legszebb	—	—	—	—
	közepes	—	—	—	—
	gyöngébb	—	—	—	—
D i s z n o h u s	legszebb	—	—	—	—
	közepes	—	—	—	—
	gyöngébb	—	—	—	—
J u h u s	legszebb	—	—	—	—
	közepes	—	—	—	—
	gyöngébb	—	—	—	—
F a g g y u f r i s s	legszebb	—	—	—	—
	közepes	—	—	—	—
	gyöngébb	—	—	—	—

JANCSÓ ALBERT

ajánlja a nagyérdemű közönség pártfogásába az őszi és téli idényre is jól berendezett

férfi készuha és kelme raktárát

Valamint eddig, úgy ezután is a legjutányosabb és legjobb öltözetekkel szolgál a t. megrendelőknek, melyet számos bel- és külföldi összeköttetéseivel fogva mások felett előnyösen teljesíthet.

Lakása a piacon „Bazár” alatt.

3-6

LOTTOHUZÁS.

Temesvárt szept. 1-én következő számok huzattak ki: 24, 51, 75, 41, 87.

Bécsi tőzsde és pénzek szept. 3.

5% Metalliques .	64.40	M. földt. kötv. .	75.50
5% nem. kölcs. .	66.90	Tem. földt. kötv. .	74.75
1860. államkölcs. .	112.—	Erd. földt. kötv. .	73.40
Bankrészvények .	865.—	Ezüst	104.25
Hitelrészvények .	196.90	Cs. kir. arany . .	5.67
London	119.25	Napoleon'd'or . .	9.55

Felels szerkesztő: Vecsey Róbert.

Kiadótulajdonos: Pollák Mór.

Arlejtési hirdetmény

Az élelmezési szükségletek biztosítása végett az 1877. év november 1-től az 1878. október 31-ig terjedő időre folyó évi szeptemberben kelt alhaszonbérlet feltételek felett kibocsátott hirdetmény alapján bizottmányi alkudozás fog megtartatni, még pedig:

Homród részére állandó kenyér, zab, széna, tűzifa, alom- és ágysszalma és petroleum felett szeptember 21-én délelőtt 10 órakor a kőhalmi város tanács irodájában.

Sepsi-Szgyörgy részére kenyér, zab, széna, tűzifa, alom- és ágysszalma és petroleum felett szeptember 19-én délelőtt 10 órakor a sepsi-szgyörgyi osztály irodájában.

Deés részére járandó kenyér, zab, széna, tűzifa, alom- és ágysszalma és petroleum felett szeptember 24-én délelőtt 10 órakor a deési osztály irodájában.

S.-Szentgyörgy, szept. 1-én.

M. kir. állami ménleled-parancsnokság.

1-3

Azon t. szülők, kik gyermekeiket Brassóban szándékoznak neveltetni értesíttetnek, hogy alólírtnál teljes ellátására jutányos árak mellett felvétetik.

Mandovszky Károly,
fodrász.

(Lakik Ó-Brasó 1-ső házszám alatt.)

2—

Egy brassói főgymnasiumi tanárnál jövő tanévre elfogadtatnak tanuló ifjak tiszteséges uri ellátás és gondos felügyelet mellett. — Bővebb tudomást nyerhetni Brassóban, Alsó-Ujutca 424. sz. a. 2—